

ÇALIŞMA HUKUKUNDA
EŞİTLİK VE AYRIMCILIK
KARŞILAŞTIRMALI TEORİK BİR BAKIŞ

Doç. Dr. Pir Ali KAYA

ÖNSÖZ

Eşitlik, bütün zamanlarda tıpkı özgürlük gibi siyasal sistemlerin ve toplumsal gelişmelerin değiştirici ve dönüştürücü bir kavramı olmuştur. Eşitlik hem ayniliği hem de adaleti bünyesinde barındıran “jonus yüzlü” bir kavramdır; Eşitlik en basit yönüyle birbirine özdeş olan iki somut şeyin ayniliğini çarıştırdığı gibi, son derece karmaşık ve anlaşılması zor olan adaleti de çağrıştırmaktadır. Esasen eşitlik kavramını anlamlı kılan da adalet boyutudur. Adalet; hakka saygı, hak tanırılık, haklılık ve doğruluk anlamına gelmektedir. Adalet toplum içinde barış, uyum, eşitlik, haklılık ve düzen yaratma işleviyle hukukun öznü oluşturmaktadır. Nasıl ki adaletsiz bir durum eşitsizliği ve haksızlığı kast ediyor ise aynı şekilde adil bir durum da eşitliği, hakkaniyeti ve kişinin haysiyet ve onuruna saygıyı kasteder. Bu nedenle her kim adaleti sağlamak istiyor ise her şeyden önce eşit olmayan hakları ve fırsatları eşit hale getirmek zorundadır.

Ayrımcılık, eşitlik durumunu bozan ve insan haysiyet ve onurunu hedef alan bir eylemdir. Ayrımcı muamelenin hedefi ya da kapsamı hangi kişi veya kişi grupları (din, dil, ırk, etnik köken, siyasal düşünce, felsefi inanç, cinsiyet, yaşlılık, cinsel yönelim vb.) olursa olsun aşağılayıcı, onur kırıcı ve hak mahrum edici bir davranış biçiminde ortaya çıkar. Dolayısıyla ayrımcı muamele her şeyden önce insanların doğuştan sahip oldukları dokunulmaz ve devredilmez temel insan haklarını ihlal etmektedir.

Çalışma ilişkilerinde eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı, işverene, işyerinde çalışan ve benzer durumda olan işçiler arasında haklı ve objektif bir neden olmadıkça farklı davranma borcunu yüklemektedir. İş hukukunda buna “eşit işlem borcu” denilmektedir. İşverenin bu borca aykırı davranması durumunda hak ihlaline maruz kalan işçi hukuken ve ahlaken bu hakkını isteme hakkına sahip olmaktadır. Dolayısıyla işverenin, iş ilişkisinin kurulmasında, işin sevk ve yönetiminde, çalışma koşullarının oluşturulmasında ve iş ilişkisinin sona ermesinde herhangi bir ayrımcı muamele yapmaması gerekmektedir. Ne var ki emredici hukuk kurallarına rağmen çalışma ilişkilerinde ekonomik temelli bir iktidara dayanan ayrımcı muameleler diğer toplumsal katmanlarda olduğu gibi sık sık yaşanmaktadır.

Bu yüzden eşitlik meselesi tartışılırken, bir toplumda iktidarın oluşum biçimi, sosyo kültürel değerler, hakları ele geçirme süreçleri ve bireye tanınan özgürlük alanı oldukça önemli rol oynamaktadır. Verili bir toplumda, kişinin sahip olmak istediği haklar, toplumsal konum, toplumsal fırsatlar ve onuruna saygı, eşitlik ve özgürlük ilişkisi bağlamında ele alındığı ölçüde ayrımcı muameleleri engelliyebilme şansı doğabilmektedir. Aksi takdirde değişik şekillerde ve değişik sebeplerle gerçekleşen ayrımcı eylemlerin olağanlaşması söz konusu olmaktadır.

Bu çalışma yukarıda ifade edilen düşünce ve kaygılarla ele alınmıştır. Eşitlik ve ayrımcılık yasağı, iş hukuku bilim alanının kadim bir konusu olduğu gibi hak ve özgürlük boyutuyla aynı zamanda bir bütün olarak toplumun da mukabele etmesi gereken ortak bir meseledir. Eğer bir işveren işyerinde ırk, din, dil vb. sebeplerle ayrımcılık yapıyorsa bunun karşılığı mevcut toplumda var olduğu için bu eylem gerçekleşebilmek-

tedir. Bu eylemin münferit bir eylem olduğunu söyleyip işin kolayına kaçmak meselenin toplumsal boyutunu yok sayma sonucuna götürür. Bu da sorunun çözümünde doğru bir tespit olmaz tam tersi sorunun daha da derinleşmesine zemin hazırlar.

Eşitlik ve ayrımcılık meselesine zihin yormuş biri olarak yaptığım tespit o ki ayrımcı muamele ister kişiden kişiye, ister kişiden gruba veya gruptan kişiye yönelsin, eylemin kendisi bir iktidar ilişkisi içinde gerçekleşir. Bu iktidar bazen idari makam veya ekonomik güçtür, bazen toplumsal aidiyet veya hukuki ve yargısal destektir. Çoğu zaman ayrımcı eylemi gerçekleştiren kişi bu eylemi gerçekleştirecek kadar güçlü olmadığı halde herhangi bir iktidar alanına eklemlediği için söz konusu iktidarın bir parçası olarak bu eylemini gerçekleştirebilmektedir. Dolayısıyla eylemi gerçekleştiren kişiden ziyade eylemin gerçekleşmesine zemin hazırlayan bağlamlar daha önemli olmaktadır. Nasıl olur da herhangi bir fiziksel, sosyal, kültürel veya başkaca ayırt edici özelliği olmayan (mukayese edildiği zaman vasat sayılabilecek), biri sadece tesadüfen bir işyerinde işveren vekili veya bir kamu kurumunda yönetici olarak çalıştığı için başka birine aşağılayıcı, onur kırıcı veya hak ihlal edici bir davranışta bulunmaya kendisine hak olarak görebilir. Bunun tek bir izahı var; o da herhangi bir iktidar alanına eklemlemiş olma durumudur. O halde ayrımcı eylemin kaynağı yaratılmış iktidar alanlarının bizatihi kendisi ve kullanılma biçimi olduğunu söylemek bizi yanlış bir sonuca götürmez.

Bu çalışma, çalışma hukukunda eşitlik ve ayrımcılık yasağını ele almaktadır. Çalışma üç bölümde incelenmeye çalışılmıştır. Birinci bölümde; eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağıyla ilgili teorik çerçeve tartışılmıştır. İkinci bölümde; Avrupa Bir-

liği İş Hukuku'nda eşitlik ve ayrımcılık yasağı üç başlık altında incelenmiştir. Üçüncü bölümde; Türk İş Hukuku'nda eşitlik ve ayrımcılık yasağı üç başlık altında ele alınmıştır. Türk İş Hukuku incelenirken, yer yer Avrupa Birliği İş Hukuku ile mukayeseye de gidilmiştir.

Bu çalışmanın hazırlanmasında değerli bilgi ve emeğini benimle paylaşan dostlarıma teşekkür borcum var. Bu çerçevede; kitabın birinci bölümünün düzenlenmesinde ve kimi metinlere yaptığı katkıdan dolayı değerli meslektaşım Doç. Dr. Derda KÜÇÜKALP'e, kitabın yazılmasında ve yayına hazırlanmasında emeğini esirgemeyen değerli meslektaşım Arş. Gör. Ceyhun GÜLER'e, pratik zekası ve teknik bilgisini esirgemeyen değerli meslektaşım Arş. Gör. Hüseyin SEVGİ'ye, çalışmanın ilk nüvelerinin yazılmasında ve redaksüyonunda desteğini esirgemeyen sevgili eşim Serap Kaya'ya teşekkürü bir borç bilirim.

Kitabın basımı ve dağıtımını üstlenen Siyasal Yayınevi'nin değerli yöneticileri Ünal Bey ve Bülent Bey'e, dizgi ve basım aşamasında yoğun emek harcayan Gamze Uçak'ın şahsında tüm yayınevi çalışanlarına teşekkür ederim.

Doç. Dr. Pir Ali KAYA

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	5
GİRİŞ	15

BİRİNCİ BÖLÜM

EŞİTLİK İLKESİ VE AYRIMCILIK YASAĞI İLE İLGİLİ KAVRAMSAL ÇERÇEVE

I.1. GENEL OLARAK EŞİTLİK İLKESİ VE EŞİTLİK İLKESİYLE İLGİLİ TARTIŞMALAR	19
I.1.1. EŞİTLİK KAVRAMI	19
I.1.2. EŞİTLİK KAVRAMININ TARİHSEL SERÜVENİ	23
I.1.3. EŞİTLİK - ADALET İLİŞKİSİ	33
I.1.4. EŞİTLİK - ÖZGÜRLÜK İLİŞKİSİ	38
I.1.5. EŞİTLİK - SİYASET İLİŞKİSİ	42
I.1.6. EŞİTLİK - AHLAK İLİŞKİSİ	44
I.2. AYRIMCILIK KAVRAMI VE İLGİLİ TARTIŞMALAR	47
I.2.1. AYRIMCILIK KAVRAMI:	47
I.2.2. AYRIMCILIK TÜRLERİ:	52
I.2.2.1. Doğrudan Ayrımcılık	52
I.2.2.2. Dolaylı Ayrımcılık	53
I.2.2.3. Dolayısıyla Ayrımcılık	55
I.2.2.4. Çoklu Temelli Ayrımcılık (Kesişen Ayrımcılık)	56
I.2.2.5. Mağdurlaştırma	56
I.2.2.6. Taciz	57
I.2.2.7. Olumlu Ayrımcılık	58
I.3. EŞİTLİK İLKESİ VE AYRIMCILIK YASAĞININ ULUSLARARASI BELGELERDEKİ YERİ	61
I.3.1. BİRLEŞMİŞ MİLLETLERİN KABUL ETTİĞİ BELGELERDE EŞİTLİK İLKESİ VE AYRIMCILIK YASAĞI	61

1.3.1.1. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinde Eşitlik ve Ayrımcılık Yasağı.....	61
1.3.1.2. Birleşmiş Milletler Kurucu Antlaşmasında Eşitlik ve Ayrımcılık Yasağı.....	64
1.3.1.3. BM, Medeni ve Siyasal Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmesinde Eşitlik ve Ayrımcılık Yasağı.....	65
1.3.1.4. BM, Ekonomik Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesinde Eşitlik ve Ayrımcılık Yasağı	66
1.3.1.5. BM, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesinde Eşitlik ve Ayrımcılık	67
1.3.2. AVRUPA BİRLİĞİ VE AVRUPA KONSEYİ BELGELERİNDE EŞİTLİK İLKESİ VE AYRIMCILIK YASAĞI	69
1.3.2.1. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde Eşitlik ve Ayrımcılık Yasağı.....	69
1.3.2.2. Roma Antlaşması'nda Eşitlik ve Ayrımcılık Yasağı. 72	
1.3.2.3. Avrupa Sosyal Şartında Eşitlik	75
1.3.3. ILO BELGELERİNDE EŞİTLİK İLKESİ VE AYRIMCILIK YASAĞI.....	79
1.3.3.1. ILO Anayasasında Eşitlik İlkesi ve Ayrımcılık Yasağı	79
1.3.3.2. Fıledelfiya Bildirgesinde Eşitlik İlkesi ve Ayrımcılık Yasağı	81
1.3.3.3. Ilo'nun 100 Nolu "Aynı İş için Kadın ve Erkeklerle Eşit Ücret Verilmesi" Hakkındaki Sözleşmesinde Eşitlik ilkesi ve Ayrımcılık Yasağı	82
1.3.3.4. ILO'nun 111 Nolu İş ve Meslek Bakımından Ayrımcılığın Yasaklanması Hakkındaki Sözleşmesinde Eşitlik ilkesi ve Ayrımcılık Yasağı.....	85
1.3.3.5. ILO'nun 102 Nolu Sosyal Güvenliğin Asgari Normları Hakkındaki Sözleşmesinde Eşitlik ilkesi ve Ayrımcılık Yasağı.....	90

1.3.3.6. <i>Ilo'nun 105 Nolu Cebri Çalıştırmanın İlgası</i> <i>Hakkındaki Sözleşmesinde Eşitlik ilkesi ve</i> <i>Ayrımcılık Yasağı</i>	92
I.4. İŞ HUKUKU'NDA EŞİTLİK İLKESİ VE AYRIMCILIK YASAĞININ UYGULANMASI	94
I.4.1. GENEL OLARAK.....	94
I.4.2. EŞİT HAKLARA SAHİP OLMA.....	97
I.4.3. EŞİT FIRSATLARA SAHİP OLMA.....	99
I.4.4. EŞİT İŞLEMLERE (UYGULAMALARA) MARUZ KALMA	101
I.4.5. EŞİT KÜLFETLERE KATLANMA	103

İKİNCİ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ İŞ HUKUKU'NDA EŞİTLİK VE AYRIMCILIK YASAĞI

II.1. GENEL OLARAK AB HUKUKU'NDA EŞİTLİK VE AYRIMCILIK YASAĞININ YERİ VE HUKUKİDAYANAKLARI	107
II.2. AVRUPA BİRLİĞİ HUKUKUNDA EŞİTLİK KURUMLARI VE AYRIMCILIKLA MÜCADELE MEKANİZMALARI.....	113
II.2.1. EŞİTLİK KURUMLARININ OLUŞUMU.....	113
II.2.2. AVRUPA OMBUDSMANI	116
II.2.3 TEMEL HAKLAR AJANSI	118
II.2.4. AYRIMCILIĞA KARŞI TOPLULUK EYLEM PROGRAMININ OLUŞTURULMASI	119
II.3. AVRUPA BİRLİĞİ HUKUKUNDA EŞİTLİK VE AYRIMCILIK YASAĞI İLKESİNİN UYGULANMASI	126
II.3.1. İŞ VE MESLEK EDİNMEDE FIRSAT EŞİTLİĞİ VE AYRIMCILIK YASAĞI	126
II.3.2. İŞ İLİŞKİSİNDE VE İŞ SÖZLEŞMESİNİN YAPILMASINDA EŞİT MUAMELE VE AYRIMCILIK YASAĞI	135
II.3.3. İŞ SÖZLEŞMESİ TÜRLERİNE GÖRE ŞARTLARIN OLUŞTURULMASINDA EŞİTLİK VE AYRIMCILIK YASAĞI ..	147
II.3.4. EŞİT DEĞERDE İŞ İÇİN EŞİT ÜCRET VE AYRIM YASAĞI	158

II.3.5. GEBELİK VE ANALIK HALLERİNDE KADININ KORUNMASINA İLİŞKİN EŞİT MUAMELE VE AYRIM YASAĞI.....	167
II.3.6. SOSYAL GÜVENLİK HAKLARININ SAĞLANMASINDA EŞİT MUAMELE VE AYRIM YASAĞI	180
II.3.7. İŞ İLİŞKİSİNİN SONA ERMESİNDE EŞİT MUAMELE VE AYRIM YASAĞI	193

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRK İŞ HUKUKU'NDA EŞİTLİK İLKESİ VE AYRIMCILIK YASAĞI

III.1. TÜRK İŞ HUKUKUNDA EŞİTLİK İLKESİ VE AYRIMCILIK YASAĞININ YERİ VE HUKUKİ DAYANAKLARI	199
III.1.1. 1982 ANAYASASI'NDAKİ DÜZENLEMELER.....	199
III.1.2. 4857 SAYILI İŞ KANUNU'NDAKİ DÜZENLEME	204
III.1.3. 6356 SAYILI SENDİKALAR VE TOPLU İŞ SÖZLEŞMESİ KANUNU'NDAKİ DÜZENLEME	210
III.1.4. 5378 SAYILI ÖZÜRLÜLER VE BAZI KANUN VE KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMELERDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUNUNDAKİ DÜZENLEME	216
III.1.5. 5237 SAYILI TÜRK CEZA KANUNU'NDAKİ DÜZENLEME.	217
III.2. TÜRK İŞ HUKUKU'NDA EŞİTLİK İLKESİ VE AYRIMCILIK YASAĞININ UYGULANMA KOŞULLARI	221
III.2.1. AYNI İŞYERİNİN İŞÇİLERİ OLMA VE BENZER DURUMDA OLMA.....	221
III.2.2. İŞYERİNDE BİR İŞÇİ TOPLULUĞUNUN VARLIĞI VE MUAMELENİN BİRDEN FAZLA İŞÇİYİ İLGİLENDİRMESİ...	223
III.2.3. HUKUKEN KOLEKTİF NİTELİKTE BİR DAVRANIŞTA BULUNMA	226
III.3. TÜRK İŞ HUKUKU'NDA EŞİTLİK İLKESİ VE AYRIMCILIK YASAĞININ UYGULANMASI	228
III.3.1. İŞ İLİŞKİSİNİN KURULMASINDA EŞİTLİK VE AYRIMCILIK YASAĞI	228
III.3.2. İŞ İLİŞKİSİNİN DEVAMI SÜRESİNCE EŞİTLİK VE AYRIMCILIK YASAĞI	231

III.3.3. CİNSİYETE DAYALI EŞİTLİK İLKESİ VE AYRIMCILIK YASAĞI	236
III.3.4. EŞİT DEĞERDE İŞ İÇİN EŞİT ÜCRET İLKESİ VE AYRIMCILIK YASAĞI	239
III.3.5. İŞ SÖZLEŞMESİ TÜRLERİNE GÖRE EŞİTLİK İLKESİ VE AYRIMCILIK YASAĞI	243
III.3.6. İŞ SÖZLEŞMESİNİN SONA ERMESİNDE EŞİTLİK İLKESİ VE AYRIMCILIK YASAĞI	248
III.3.7. TÜRK İŞ HUKUKU'NDA AYRIMCI MUAMELENİN YAPTIRIMI	255
SONUÇ	259

EKLER

EK - 1

AVRUPA BİRLİĞİ TEMEL HAKLAR ŞARTI (2000/C 364/01) RESMİ BİLDİRİ

EK – 2

IRK VE ETNİK KÖKENE BAKILMAKSIZIN KİŞİLERE EŞİT MUAMELE EDİLMESİ İLKESİNİN UYGULAMAYA KONMASINA İLİŞKİN 29 TEMMUZ 2000 TARİH VE 2000/43/EC SAYILI KONSEY DİREKTİFİ..... 280

EK-3

İŞE ALMA VE MESLEKİ AÇIDAN EŞİT MUAMELENİN SAĞLANMASI İÇİN GENEL BİR ÇERÇEVE OLUŞTURAN 27 KASIM 2001 TARİH VE 2000/78/EC SAYILI KONSEY DİREKTİFİ..... 294

EK – 4

İSTİHDAM VE MESLEK KONULARINDA KADIN VE ERKEĞE EŞİT MUAMELE VE FIRSAT EŞİTLİĞİ İLKESİNİN UYGULANMASINA İLİŞKİN (YENİDEN DÜZENLEME) 5 TEMMUZ 2006 TARİH VE 2006/54/EC SAYILI AVRUPA PARLAMENTOSU VE KONSEY DİREKTİFİ 313

KAYNAKÇA .....

GİRİŞ

Adaletin özünü oluşturan eşitlik kavramı, bütün insanların eşit yaratılış, birbirine benzeyen, birbirini andıran ve birbiriyle aynı hakları olan hakkaniyet temelli hukuki ve ahlaki bir durumu ifade eder. Dolayısıyla eşitlik ilkesi, eşit paylaşım, eşit muamele görme ve haklar açısından ayırım yapılmamasını bir değer yargısı olarak ortaya koyar. Eşitlik istemi herşeyden önce bir insan hakkı istemidir. Ayrımcılık ise eşitlik durumundan sapma halidir. Ayrımcı davranış, doğrudan insan hakkını ihlal eden ve eşitlik durumunu bozan bir eylemdir. Ayrımcı muamelenin hedefi, kapsamı kim olursa olsun, aşağılayıcı, onur kırıcı, hak mahrum edici bir muameledir. Belirtilim ki insanların doğuştan sahip oldukları temel insan haklarını hedef alan her ayrımcı eylem, aynı zamanda eşitlik istemini de hedef alır. Çünkü eşitlik istemi, sadece hak edileni almayı ifade etmez, aynı zamanda hakların kaynağını oluşturan adaleti, kişinin onurunu ve özgürlüğünü de bünyesinde barındırır. Bilinmelidir ki ayrımcı muamele mevcut bir hakkı veya eşit bir durumu hedef alırken, aynı zamanda insanın onurunu da hedef alır. Bir kişinin ırk, renk, cinsiyet, din, dil, etnik köken, siyasi görüş, felsefi inanç, yaş, analık, cinsel yönelim, aile sorunluluğu gibi doğuştan sahip olduğu, kiminin ise sonradan kazanıldığı kimlik veya özelliğinden dolayı ayrımcı bir muamele ile karşılaşması aynı zamanda bir hak ihlaline uğraması demektir.

Eşitlik istemi, insan haysiyet ve onuruna yaraşır bir yaşamın özünü oluşturmaktadır. Benzer durumda olanlar ara-

sında haklı ve objektif bir neden olmadıkça her türlü ayrımcı muameleyi red etmektir. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, ILO'nun insan haklarına ilişkin temel sözleşmelerinde ve Birleşmiş Milletlerin kabul ettiği birçok temel sözleşmede ifadesini bulan eşitlik ilkesi, hakka saygı, hak edenin hakkını vermek, adalet ve özgürlük istemini ortaya koymaktır. Eşitlik arayışı hak edileni almak kadar aynı zamanda özgürleştiricidir.

Çalışma Hukukunda eşitlik ve ayrımcılık yasağı, işverene işyerinde çalışan işçiler arasında haklı ve objektif bir neden olmadıkça farklı davranmama borcu yüklemektedir. Bu da tüm hukuk alanında geçerli olan eşit haklara sahip olma veya eşit muamele görme şeklinde formüle edilen benzerler arasında eşitlik durumunu ortaya koyan adalet arayışından başka bir şey değildir. Daha açık bir ifade ile işverene iş ilişkisinde benzer durumda olan çalışanlarına "haklı ve makul" bir neden olmadıkça eşit davranma veya eşit işlem yapmasını yüklemektedir. İşverenin ayrımcı muamelesinden dolayı hak ihlaline maruz kalan işçiye bu hakkını isteme hakkını vermektedir.

Yukarıda ifade edilen düşünce çerçevesinde bu çalışmada, eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağının çalışma hukukundaki yeri ele alınmaya çalışılmaktadır. Bu niyet temelinde, çalışmanın birinci bölümünde eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı ile ilgili kavramsal çerçeve üzerinde durulmuştur. Çalışmanın birinci bölümü dört temel başlık altında ele alınmaktadır. Birinci başlık eşitlik kavramıdır. Burada eşitlik-adalet ilişkisi, eşitlik-özgürlük ilişkisi, eşitlik-siyaset ilişkisi ve eşitlik-ahlak ilişkisi üzerinde durulmaktadır. İkinci başlık ayrımcılık kavramıdır. Burada ayrımcılık kavramının hem genel anlamı hem de çalışma ilişkilerine yansıma biçimi üzerinde durulmaktadır. Bu kapsamda ayrımcılık türleri olan; doğrudan, dolaylı,

dolayısıyla, çoklu temelli ayrımcılık, taciz, mağdurlaştırma ile pozitif ayrımcılık olarak kabul edilen olumlu eylem ve makul uyumlaştırma kavramı üzerinde durulmuştur. Üçüncü başlık eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağının uluslararası belgelerdeki yerini ele almaktadır. Bu kapsamda başta İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi olmak üzere Birleşmiş Milletlerin kabul ettiği, Avrupa Birliği ile Avrupa Konseyinin kabul ettiği ve ILO'nun kabul ettiği insan haklarına ilişkin temel belgeler incelenmeye çalışılmıştır. Dördüncü başlık iş hukukunda eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağının uygulanmasıdır. Bu kapsamda genel olarak iş hukukunda eşitlik ilkesinin yeri ve ayrımcılık yasağı, eşit haklara sahip olma, eşit fırsatlara sahip olma, eşit uygulamalara maruz kalma ve eşit külfetlere katlanma konuları ele alınmaya çalışılmıştır.

İkinci bölümde Avrupa Birliği İş Hukukunda eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı üzerinde durulmuştur. Bu bölüm üç başlık altında ele alınmıştır. Birinci başlıkta AB Hukukunda genel olarak eşitlik ilkesinin yeri ve hukuki dayanakları ele alınmıştır. İkinci başlıkta Avrupa Birliği Hukukunda eşitlik kurumları ve ayrımcılıkla mücadele mekanizmaları üzerinde durulmuştur. Bu başlık altında eşitlik kurumlarının oluşturulması, Avrupa Ombudsmanı temel haklar Ajansı ve ayrımcılığa karşı topluluk eylem programları incelenmeye çalışılmıştır. Üçüncü başlık altında Avrupa Birliği Hukukunda eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağının uygulanması ele alınmıştır. Burada iş ve meslek edinmede fırsat eşitliği ve ayırım yasağı, iş ilişkisinde ve iş sözleşmesinin yapılmasında eşit muamele ve ayırım yasağı, iş sözleşmesi türlerine göre eşitlik ilkesi ve ayırım yasağı, eşit değerde iş için eşit ücret ilkesi ve ayırım yasağı, gebelik ve analık hallerinde kadının korunmasına ilişkin eşitlik ilkesi ve ayırım yasağı, sosyal güvenlik hakkının sağlanmasında eşitlik

ilkesi ve ayırım yasağı ve iş ilişkisinin sona ermesinde eşitlik ilkesi ve ayırım yasağı konuları tartışılmaya çalışılmıştır.

Üçüncü bölümde Türk İş Hukukunda eşitlik ilkesi ve ayırmıcılık yasağının yeri incelenmeye çalışılmıştır. Bu bölümde çalışma üç başlık altında ele alınmıştır. Birinci başlık Türk İş Hukukunda eşitlik ilkesi ve ayırım yasağının yeri ve hukuki dayanakları ele alınmıştır. Bu başlık altında, 1982 Anayasasındaki düzenlemeler ile çalışma hukukuna kaynaklık eden düzenlemeler başta olmak üzere pozitif hukuktaki dayanaklar üzerinde durulmuştur. İkinci başlıkta Türk İş Hukukunda eşitlik ilkesinin ve ayırım yasağının uygulama koşulları ele alınmıştır. Burada, aynı işveren işçileri olma, işyerinde bir işçi topluluğunun varlığı ve hukuken kollektif nitelikte davranışta bulunma ilkeleri tartışılmaya çalışılmıştır. Üçüncü başlıkta Türk İş Hukukunda eşitlik ilkesi ve ayırım yasağının uygulamaları ele alınmıştır. Bu kapsamda iş ilişkisinin kurulmasında eşitlik ilkesi ve ayırım yasağı, iş ilişkisinde eşitlik ilkesi ve ayırım yasağının uygulanması, cinsiyete dayalı eşitlik ilkesi ve ayırım yasağı, eşit değerde işe eşit ücret ilkesi ve ayırım yasağı, iş sözleşmesi türüne göre eşitlik ilkesi ve ayırım yasağı, iş sözleşmesinin sona ermesinde eşitlik ilkesi ve ayırım yasağı ve eşitlik ilkesi ve ayırım yasağına aykırı davranışta uygulanacak yaptırımlar tartışılmaya çalışılmıştır.

KAYNAKÇA

- AKI Erol, "İşten Çıkarılan Direnişçi İşçilerin Kısmen İşe Alınmaları. İşyerine İşçi Alımında İşverenin Eşit İşlem Yapma Borcu", **Sicil İş Hukuku Dergisi**, Cilt: Haziran 2009, Sayı:14, İstanbul, 2009
- AKYİĞİT Ercan, İş Hukuku, 10. Baskı, Ankara, 2014
- ALPAGUT Gülsevil, **Belirli Süreli Hizmet Sözleşmesi**, TÜHİS, Ank., 1998
- ALPAGUT Gülsevil, "4857 sayılı Yasa Çerçevesinde Belirli Süreli İş Sözleşmesi", **Mercek**, Cilt: 9, Sayı: 33, İst., 2004
- ALPER Yusuf - KAYA Pir Ali, **Uluslararası Çalışma Örgütü ve Uluslararası Çalışma Standartları**, Bursa, 1995
- ARICI Kadir, "AB Sosyal Güvenlik Hukukunun Temel İlkeleri ve Türk Sosyal Güvenlik Mevzuatının Uyum Meselesi", **AB – Türkiye ve Endüstri İlişkileri**, (Der. Alpay Hekimler), Beta, İst., 2004
- AYDEMİR Murtaza, "97/81/EC sayılı Avrupa Birliği Yönergesi ve Alman Hukukuyla Karşılaştırmalı Olarak 4857 Sayılı İş Kanunu'nda Kısmi Süreli Çalışma ve Bu Çalışmadan Kaynaklanan İşçilik Hakları", **İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Türk Milli Komitesi, 30. Yıl Armağanı**, Ank., 2006
- AYDIN Ufuk, **İş Hukukunda İşçinin Kişilik Hakları**, Eskişehir, 2002
- AYDINLI İbrahim, "İşçinin Kişiliğinin Korunmasına Yönelik Düzenlemeler ve Borçlar Kanunu Tasarısı'nın Konuyla İlgili Maddelerinin Değerlendirilmesi", **TÜHİS, İş Hukuku ve İktisat Dergisi**, Cilt: 19, Sayı: 6, Ank. 2005

- AYTEKİN Şeyda, "Belirli Süreli İş Sözleşmesinde Objektif Neden Kavramı Ve Ab Uygulamaları", **Mercek**, Cilt: 11, Sayı: 42, İst., 2006
- BAKIRCI Kadriye, "İş Güvencesi Kapsamındaki İşçilerin Doğrudan Tazminat Talep Hakları ve Kötüniyet veya Sendikal Tazminat İle Ayrımcılık Tazminatı İlişkisi", **Sicil İş Hukuku Dergisi**, Cilt: 1, Sayı: 2, İst., 2006
- BARNARD Catherine, **EC Employment Law**, Oxford, Newyork, 2000
- BAŞTERZİ Süleyman, "Avrupa Birliği Konseyi'nin 99/70 sayılı Yönergesi Işığında Belirli Süreli İş Sözleşmesi Yapma Koşulları ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun Öngördüğü Sistem", **İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Türk Milli Komitesi, 30. Yıl Armağanı**, Ank., 2006
- BAYBORA Dilek, "Avrupa Birliği Müzakere Sürecinde Türkiye'de Çalışma Hayatında Kadın- Erkek Eşitliği", **Çimento İşveren**, Cilt:21, Sayı:2, Ank., 2007
- BEN-ISRAEL R., **Equality and The Prohibition of Discrimination in Employment (Chapter 12)**, Comparative Labour Law and Industrial Relations in Industrialized Market Economics Kluwer Law International, London, 1998
- BLANPAÏN Roger, **European Labour Law**, Kluwer Law International, The Hague, London, New York, 2003
- BLOCK Richard N., Karen Roberts, Cynthia Ozaki and Myson J. Roomkin, "Models of International Labour Standarts", **Industrial Relations, A Journal of Economy and Society**, Vol. 40, Numbers:2 (April 2001), Univ. of California, 2001

- BOZKIR Volkan, "Avrupa Birliği ve İnsan Hakları", **İnsan Hakları ve Demokrasi**, Çankaya Ün.v., (2000-2001 Konferanslar Serisi), Ankara, 2002
- BOZKURT Emir, ÖZCAN Mehmet, KÖKTAŞ Arif, **Avrupa Birliği Hukuku**, Ankara, 2001
- BRONSTEİN Arturo, **International and Comparative Labour Law**, ILO, Geneva 2009
- BUCHAMA Allen, "A Critical Introduction to Rawls Theory of Justice", **John Rawls Theory of Social Justice** (edited by H.Gene Blacker, Elizabeth H.Smith) Ohio Univ. press, 1982
- CENTEL Tankut, **İş Hukukunda Ücret**, Türkiye Denizciler Sendikası Eğitim Dizisi, 9, İst, 1986
- CENTEL Tankut, "Türkiye'de İş Güvencesinin Gelişimi ve Yasal Temeller", **AB – Türkiye & Endüstri İlişkileri**, (Der. Alpay Hekimler), Beta, İst., 2004
- CENTEL Tankut, **Türkiyenin Onayladığı ILO Sözleşmeleri**, MESS, İst, 2004
- CENTEL Tankut, "Türk Caza Kanunu'nda Çalışma Yaşamına İlişkin Düzenlemeler", **Çimento İşveren**, Cilt: 19, Sayı: 5, Ank., 2005,
- COLLİNİCOS Alex, **Eşitlik** (Çev. Öncel Sencermen), Bilge Su Yayınları, Ankara, 2014
- Council of Europe, **European Charter (revised) ETS 163 Turkish Varsion** (Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartı)
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, **ILO Anayasası ve Türkiye Cumhuriyeti Tarafından Onaylanan ILO Sözleşmeleri**, Ankara,1998
- ÇEÇEN Anıl, **Adalet Kavramı**, Ankara, 1993
- ÇELİK Nuri, **İş Hukuku Dersleri**, 16. Baskı, İst., 2003

- ÇELİK Nuri, "İşletmenin, İşyerinin veya İşin Gerekleri Sebebiyle İş Sözleşmesinin İşverence Feshinde Eşit Davranma Borcu", **Sicil İş Hukuku Dergisi**, Cilt: 1, Sayı: 4, İst., 2006
- ÇELİK Nuri, İş Hukuku Dersleri, 26.Baskı, İstanbul, 2013
- ÇELİK Nuri, **İş Hukuku Dersleri**, 26. Baskı, İstanbul, 2013
- DEMİR Fevzi, "İşverenin Eşit İşlem Yapma Bocu ve Ayrım Yasağı Tazminatının Diğer Tazminatlarla İlişkisi" **İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dergisi**, Cilt:11, sayı:41, İst., 2014
- DOĞAN YENİSEY Kübra, "Kadın- Erkek Eşitliği Bağlamında Türk İş Hukukunun Avrupa Birliği İş Hukuku İle Olası Uyum Sorunları", Yargıç Dr. Adın Özkul'a Armağan, **Kamu İş İş Hukuku ve İktisat Dergisi**, Cilt:6, Sayı:4, Ank., 2002
- DOĞAN YENİSEY Kübra, "İş Hukuku'nda Eşitlik İlkesi ve Ayrımcılık Yasağı", **Çalışma ve Toplum**, Cilt: 4, Sayı: 11, İst., 2006
- DOĞAN YENİSEY Kübra, "İşverenin Sözleşmenin Feshinde Eşit Davranma Borcuna İlişkin Yargıtay Kararının Düşündürdükleri", **Sicil İş Hukuku Dergisi**, Cilt: 1, Sayı: 2, İst., 2006
- DOĞAN YENİSEY Kübra, "Tebliğ, Bireysel İş İlişkilerinin Kurulması ve İşin Düzenlenmesi Açısından Yargıtayın 2006 Yılı Kararlarının Değerlendirilmesi", Yargıtayın **İş Hukukuna İlişkin Kararlarının Değerlendirilmesi 2006**, Ankara, 2009
- EC **protection of the dignity of women at work**, <http://europa.eu/scadplus/leg/en/cha/c/90917a.htm>

- EC, "Occupational Social Security schemes" SCAD Plus Occupational Social Security schemes, <http://www.europa.eu/scadplus/leg/en/cha/c/L10908htm>
- EC, "Social Security" SCAD Plus: Social Security, <http://www.europa.eu/scadplus/leg/en/cha/c/L10907htm>,
- EC, Balanced participation of women and men in family and working life, <http://www.europa.eu-scadplus/leg/en/cha/c10917.htm>
- EC, **preventing sexual harassment at work**, <http://europa.eu-scadplus/leg/en/cha/c/0917c.htm>
- EĞRENCİ Öner- TAŞKENT Savaş - ULUCAN Devrim, **Bireysel İş Hukuku**, Legal, İst., 2004
- EKDEMİR H. Şadi, **Avrupa Birliği - Türkiye Sosyal Güvenlik Normları**, TİSK, Ank., 2005
- EKMEKÇİ Ömer, "Özür, Eski Hükümlü ve Terör Mağduru İstihdamında Yaşanan Sorunlar ve İtiraz Usulündeki Değişiklikler", **Çimento İşveren**, Cilt: 19, Sayı: 5, İst., 2005
- EKONOMİ Münir, "4857 Sayılı İş Kanunu Hükümlerine Göre Belirli Süreli İş Sözleşmelerinin Hukuka Uygunluğu Kavramı, Süre ve Yenilenme", **Legal İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dergisi**, Cilt: 3, Sayı: 9, İst., 2005
- ERTÜRK Şükran, GÜRSEL İlker, "İş Hukukunda Eşit Davranma İlkesi", **Prof. Dr. Sarper Süzek'e Aramağan I**, Beta, İstanbul, 2011
- EU, Council Directive 75/117/EEC of on February 1975 on the approximation at the laws of the Member States relating to the application of the principle of equal pay for men and women, **celex-txt** - 31975 L 0117

- EU, Council Directive 76/207/EEC of 9 February 1976 on the Implementation of the principle at equal treatment for men and women as regards access to employment, vocational training and promotion and working conditions, **celexs – txt – 31976L027**
- EU, Council Directive 79/7/EEC of December 1978 on the progressive implamentation in matters of social security, **EUR-lex- 31979L0007-En,**
- EU, Council Directive 86/613/EEC of 11 December 1986 on the application of the principle equal treatment between men and women engaged in activity, including agriculture, in a self – employed capacity and on the protection of self – employed women during pregnancy and motherhood, **EUR – lex – 31986L0613 – EN**
- EU, Council Directive 92/85/EEC of 19 October 1992 on the introduction of measures to encouerge improvement in the safety and health at work of pregnant workers who have recently given birth are breastfeeding (tenth individual Directive within the meaning of Article 16 (1) of Directive 89/391/EEC), **EUR – lex 31992L0085-Eng**
- EU, Council Directive 96/34/EC of 3 June 1996 on the framework agreement on parental leave concluded by UNICE, CEEP and ETUC, **EUR – lex – 31996L0034 – Eng**
- EU, Council Directive 96/97/EC of 20 December 1996 amending Directive 86/378/EEC on the implamentation of the principle of equal treatment for men and women in occupational social security schemes, **EUR-lex-31996L0097. EN**
- EU, **Council Directive 97/81/EC of 15 December 1997 concerning the Framework Agreement on part-time**

- work concluded by UNICE, CEEP and the ETUC - Annex : Framework agreement on part-time work, Official Journal L 014**
- EU, **COUNCIL DIRECTIVE 1999/70/EC**, concerning the framework agreement on fixed-term work concluded by ETUC, UNICE and CEEP, **Official Journal of the European Communities**, L 175
- EU, Council Decision of the November 2000 Establishing a Community Action Programme to Combat Discrimination (2001 to 2006) (2000/750/EC), **Official Journal of the European Communities**, 1.303/23
- EU, **Council Directive 2000/78/EC of 27 November 2000 establishes a general framework for equal treatment in employment and occupation, official journal**, L303, December 2000
- EU, Council Directive 2000/43/EC of 29 June 2000 implementing the principle of equal treatment between persons irrespective of racial or ethnic origin, **Official Journal of European Communities**, L.180
- EU, Commission of the European Communities, **Report from the Commission to the Council, the European Parliament and the Economic and Social Committee, on the Implementation of council recommendation 96/694 of 2nd December 1996 on the balanced participation of women and men in the Decision – making process**, Brussels, 07/03/2000, Com (2000), 120 final
- EU, Directive 2002/73/EC of The European Parliament and of the Council of 23 September 2002 Amending Council Directive 76/207/EEC on the Implementation of the principle of Equal Treatment for Men and Women As Regards Access to Employment, Vocational Training

- and Promotion and Working Conditions, **Official Journal of the European Communities**, L. 269
- EU, **The Charter of Fundamental Rights of the European Union**
- Fugazzo Marco, "Racial Discrimination Theories, Facts and Policy" **International Labour Review**, Vol: 142, No: 4, Geneva, 2003
- EU, Commission of the European Communities, **Report from the Commission to the Council, the European Parliament, The European Economic and Social Committee and the Committee of the regions, report on equality between women and men**, 2004, Brussels, 19/02/2004, Com (2004) final
- EU, Commission of the European Communities, **Report from the Commission to the Council, the European Parliament and the European Economic and Social Committee of the regions on equality between women and men**, 2005, Brussels, 14/2/2005, com (2005), 44 final
- EU, Commission of the European Communities, **Report from the Commission to the Council, the European Parliament, The European Economic and Social Committee and the Committee of the regions, report on equality between women and men**, 2006, Brussels, Com (2006), 71 final
- EU, Commission of The European Communities, Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions (non-discrimination and equal opportunities, A renewed commitment, see (2008) 2/72, com (2008) 420 final, Brussels, 2.7.2008

- EU, Commission of the European Communities, Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Region (Sec (2008)2172), Com (2008) 420 final
- EU, Council Decision No: 1672/2006/EC of the European Parliament and of the Council of 24 October 2006 Establishing Community Programme for Employment and Solidarity-Progress, **Official Journal of EU**, L.315/1
- GOROWITZ Samuel, "John Rawls: Bir Adalet Kuramı", **Çağdaş Siyaset Felsefecileri**, (Der. Anthoney de Crespigny, Kenneth R. Mnogue), 2. Baskı, İst., 1994
- GÖZLER Kemal, **Türk Anayasa Hukuku**, Bursa, 2000
- GÜL İdil Işıl - KARAN Ulaş, **Ayrımcılık Yasağı Eğitim Rehberi**, İst. Bilgi Üniv. Yay., 352, İstanbul, 2011
- GÜLMEZ Mesut, **Avrupa Birliğinde Sosyal Politika**, Ank, 2003
- GÜLMEZ Mesut, **Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartı ve Türkiye'nin Çekinceleri**, Türk-İş/SAK, Ankara, 2006
- GÜLMEZ Mesut, **Uluslararası Sosyal Politika**, Hatipoğlu, Ank, 2008
- GÜLMEZ Mesut, **İnsan Hakları ve Avrupa Birliği Hukukunda Ayrımcılığın Kaldırılması ve Türkiye**, Belediye-İş, Ankara, 2009
- GÜZEL Ali, "Türk İş Hukuku'nun Avrupa Topluluğu İş Hukuku Açısından Değerlendirilmesi, **1990'lı Yıllarda Türk Çalışma Mevzuatı'nın Avrupa Topluluğu Çalışma Mevzuatı açısından Değerlendirilmesi**, Dokuz Eylül Üniv., ATMER Yayın No: 1, İzmir, 1992

- HARRİSS - WHITE Barbara, "Inequality at work in the informal economy: Key issues and Illustrations", **International Labour Review**, Vol: 142, No:4, Geneva, 2003
- HEKİMLER Alpay, **Sosyal Politika Boyutunda Federal Almanya'da Esnek Çalışma Modelleri**, TİSK, Ank., 2006
- HEPER Altan, **Avrupa İş Hukuku ve Türkiye**, İst., 1997
- HEPPLE Bob, "Equality and Empowerment for decent work", **International Labour Review**, Vol. 140, Number: 1, Geneva, 2001
- ILO, **Time for Equality at Work, Report of Director General**, ILO, 91st Session 2003, Report 1(b), Geneva, 2003
- ILO, **Time for Equality At Work, Report of the Director**, Geneva, International Labour Conference 91st Session 2003, Report (B), Geneva, 2003
- İNCEOĞLU Sibel, "Anayasa Mahkemesi Ve İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi Kararlarında Eşitlik ve Ayrımcılık Yasağı", **Çalışma ve Toplum**, 2006/4, İst, 2006
- KABOĞLU İbrahim Ö., **Özgürlükler Hukuku**, 4. Baskı, Afa Yayınları, İst., 1998
- KANE John, "Justice, Impartiality and Equality: Why the Concept of Justice Does not Presume Equality" **Political Theory**, Vol: 24, No: 3, 1996
- KARAN Ulaş, **Avrupa Birliği Ülkelerinde Ayrımcılık Yasağı ve Eşitlik Kurumları**, Bilgi Üniv. Yay, İst, 2009,
- KAYA Pir Ali – GÜNERİ Nejat, **Çalışma Mevzuatı Külliyyatı**, Nobel, Ank., 2006
- KAYA Pir Ali, "Çalışma Hukukunda Eşitlik: Kavramsal Çerçeve, Uluslararası Belgelerde ve Türk İş Hukukundaki Yeri", **Mercek**, Cilt: 10, Sayı: 38, 2005

- KAYA Pir Ali, Avrupa Birliği ve Türk İş Hukuku Bağlamında Eşitlik İlkesi, Bursa, 2009
- KAYA Pir Ali, **İş Hukuku Temel Yasalar**, 4. Baskı, Ankara, 2013
- KAYA Pir Ali, “Çalışma Hayatında Ayrımcılık: Ayrımcılık Kavramı Türleri ve Ayrımcılığın Yasaklanmasına İlişkin Uluslararası Düzenlemeler”, **Uluslararası Sosyal Politika: Teorisi, Uluslararası Çalışma Normları ve Güncel Tartışmalar** (Ed. Pir Ali Kaya), Siyasal Yay., Ank., 2014
- KENNER Jeff, **EN Employment Law From Roma to Amsterdam and Beyond**, Oxford and Portland, Oregon, 2003
- KESER Hakan, “İşverenin İşçiyi Gözetme Borcunun Geçici İş İlişkinde Yansıması”, **Legal İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dergisi**, Cilt: 3, Sayı: 9, İst., 2006
- KILIÇOĞLU Mustafa, “İş Hukukunda Ayrımcılık”, **Anayasa Mahkemesi Yuvarlak Masa Toplantısı (8-10 Kasım 2010)**, http://www.anayasa.gov.tr/files/insan_haklari_-mahkemesi/sunumlar/ym_4/KilicogluAyrimcilik.pdf
- KLUEGEL James K., SMİTH Eliot R., “Affirmative Action Attitudes: Effects of Self-Interest, Racial Effects and Stratification Beliefs on Whites: Views”, **Social Forces**, Vol: 61, Issue: 3, USA, 1983
- KORKUSUZ Refik, **Uluslararası Belgelerde ve Türk Anayasasında Temel Hak ve Özgürlükler**, İst, 1998
- KÖKER Levent, “Demokrasi ve Sosyal Adalet”, **Demokrasi Üzerine Yazılar**, Ankara, 1992
- KÖKKİLİNÇ Eraltuğ Ayşegül, “Avrupa Birliği Hukuku’nda Ebeveyn İzni”, **Legal İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dergisi**, 9/2006

- KRİMPHOVA Dieter, “Avrupa İş Hukuku’nda İş Güvencesi”, **AB-Türkiye ve Endüstri İlişkileri**, (Der. Alpay Hekimler), İst., 2004
- KUTAL Metin, “Türkiye – Avrupa Birliği İlişkilerinin Sosyal Boyutu”, **Nusret Ekin’e Armağan**, TÜHİS, Ank., 2000
- LİPSON Leslie, **Politika Biliminin Temel Sorunları**, 4. Baskı, İstanbul, 1986
- MİLLER David, **Blackwell’in Siyasal Düşünce Ansiklopedisi** (A-J), I, Ankara, 1994
- MOLLAMAHMUTOĞLU Hamdi, **İş Hukuku**, 2. Baskı, Ank., 2005
- MOLLAMAHMUTOĞLU Hamdi, Astarlı Muhittin, **İş Hukuku**, Ankara, 2011
- MOLLAMAHMUTOĞLU Hamdi, İş Hukuku, 4. Baskı, Ankara, 2011
- MOROĞLU Nazan, “Avrupa Birliği Antlaşmaları’nda ve Yönergeleri’nde Kadın ve Erkek Eşitliği”, **Sicil İş Hukuku Dergisi**, Cilt: 1, Sayı: 4, İst., 2006
- NARMANLIOĞLU Ünal, **İş Hukuku II Toplu İlişkiler**, 2. baskı, İstanbul, 2013
- NUSSBAUM Martha, “Woman and Equality: The capabilities approach”, **Intenational Labour Review**, Vol: 138, No: 3, Geneva, 1999
- ODAMAN Serkan, “Fransız Hukukunda ve Türk Hukukunda İşçinin Davranışları Açısından Geçerli Sebep-Haklı Sebep Ayrımı”, **Prof. Dr. Kamil TURAN’a Armağan, KAMU-İŞ, İş Hukuku ve İktisat Dergisi**, Cilt: 7, Sayı: 2, Ank, 2003
- ODAMAN Serkan, “Ayrımcılık Tazminatının Diğer Tazminatlarla Birlikte Mevcudiyeti” **İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dergisi**, Cilt:7, Sayı:25, İst., 2010

- ÖZDEMİR Erdem, “Ücret Artışında Eşitlik ve Adalet”, **Legal İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dergisi**, Cilt: 2, Sayı: 5, İst., 2005
- ÖZVERİ Murat, **Toplu İş İlişkileri Yasa Tasarısı ve Sendikal Haklar**, Birleşik Metal İş, İst. 2012
- POLAT Celal, “AB Tüzüklerinin Düzenleme Alanlarına Bir Örnek: 1408/71 Sayılı Sosyal Güvenlik Tüzüğü”, **Çimento İşveren**, Cilt: 21, Sayı: 11, Ank., 2007
- RAWLS John, “Sivil İtaatsizliğinin Tanımı ve Haklılığı” **Kamu Vicdanına Çağrı, Sivil İtaatsizlik**, İst., 1997
- ROUSSEAU J.J., **Toplum Sözleşmesi**, (Çev. Alpagut Erenulu), Ank, 1996
- S.COOK Karen; A. Hegtvedt Karen, “Distributive Justice, Equity and Equality”, **Annual Review of Sociology**, Volume 9, 1983
- SANDEL Michael, **Adalet**, çev. Mehmet Kocaoğlu, BigBang yayınları, Ankara 2012
- SARTORİ Giovanni, **Demokrasi Teorisine Geri Dönüş** (Çev. Tuncer Karamustafaoğlu, Mehmet Turan), Ank, 1996
- SEVİMLİ K. Ahmet, **İşçinin Özel Yaşamına Müdahalenin Sınırları**, Legal, İst., 2006
- SOYER Polat, “Feshe Karşı Korumanın Genel Çerçevesi ve Yargıtay Kararları Işığında Uygulama Sorunları”, **İş Güvencesi Kurumu ve İş İade Davaları**, Legal, İst., 2005
- SÖZER Ali Nazım, “AB’nin İstihdama İlişkin 2000/78/EG Sayılı Çerçeve Yönergesi Işığında Türk İş Hukuku’nda Din, Dünya Görüşü, Özürlülük, Yaşlılık, Cinsel Eğitime İlişkin Düzenlemeler”, **Sicil İş Hukuku Dergisi**, Cilt: 1, Sayı: 2, İst., 2006
- SUR Melda, **İş Hukuku – Toplu İlişkiler**, Ankara, 2006

- SURAL Nurhan, "AB Uyum Sürecinde İş Mevzuatımızın Değerlendirilmesi", **İşveren**, Cilt: 44, Sayı: 7, Ank., 2006
- SÜMER Haluk Hadi, İş Hukuku, 17. Baskı, Konya, 2013
- SÜZEK Sarper, **İş Hukuku**, Beta, İst, 2005
- SÜZEK Sarper, "İşverenin Eşit Davranma Borcu" **Sicil İş Hukuku Dergisi**, Aralık 2008, Ankara, 2008
- ŞAHLANAN Fevzi, "6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'nun Sendikalara İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi" **İş Hukukunda Güncel Sorunlar (3)**, Editör; Ali Güzel, Deniz Ugan Çatalkaya, Ankara, 2013
- ŞAKAR Müjdat, **Gerekçeli ve İctihatlı İş Kanunu Yorumu**, Yaklaşım Yayınları, Ankara, 2006
- TARCAN Nurseli, "Avrupa Sosyal Şartından Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartına", **Sicil İş Hukuku Dergisi**, Cilt: 1, Sayı:4, İst, 2006
- TAŞKENT Savaş, **İnsan Haklarının Uluslararası Dayanakları**, Basisen, İst, 1995
- TİSK, **AB'de Sosyal Taraflar Arasındaki Antlaşmalar ve Türk Mevzuatı Açısından Değerlendirme**, Ank., 1999
- TİSK, **Sosyal Politika ve İstihdam Başlıklı AB müktesebatı ve Türkiye**, Ank., 2006
- TOMEİ Manuella, "Çalışma Hayatında Ayrımcılık ve Eşitlik: Kavramsal Bir Değerlendirme", **Sendikal Notlar**, Sayı: 24 Kasım 2004
- TUNCAY Can, **İş Hukukunda Eşit Davranma İlkesi**, İst, 1982
- TUNCAY Can, "Türk İş Hukukunun Avrupa Birliği İş Hukukuna Uyumu", **AB - Türkiye Endüstri İlişkileri**, (Der. Alpay Hekimler), Beta, İst., 2004
- TUNCAY Can, "Çalışan Kadının Analık Durumunda İzin ve Ücret Güvencesi", **Mercek**, Cilt: 10, Sayı: 39, İst., 2005

- TUNÇOMAĞ Kenan, **İş Hukukunun Esasları**, İst., 1988
- TURNER Brayn, **Eşitlik**, (Çev.Bahadır Sina Sener), Ankara, 1997
- ULUTAŞ Ahmet, (2006), "İşverenin Eşit Davranma Borcu"
<http://www.hukuki.net/hukuk/index.php?category=56>
- VALTİCOS Nicolas, **International Labour Law**, Kluwer – Deventer, Netherland, 1979
- YENİDÜNYA Caner, "5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda Ayrımcılık Suçu", **Çalışma ve Toplum**, Cilt: 4, Sayı: 11, İst., 2006
- YILDIZ Gaye Burcu, **İşverenin Eşit İşlem Yapma Borcu**, Yetkin Yay., Ankara, 2008
- YÜKSEL Melek Onaran, Karşılaştırmalı Hukuk Işığında Türk İş Hukukunda Kadın- Erkek Eşitliği, Beta, İst, 2009

Yargıtay 9. Hukuk Dairesi E 2000/1034, K 2000/4713,
T.03.04.2000.

Yargıtay 9. Hukuk Dairesi E 2004/9961, K 2004/27728,
T.13.12.2004

Yargıtay 9. Hukuk Dairesi E 2005/11204, K 2005/14365,
T.25.04.2005.

Yargıtay 9. Hukuk Dairesi E 2005/8465, K 2005/1337,
T.14.04.2005

Yargıtay 9. Hukuk Dairesi, E.2004/8671, K.2004/24558, T.
01.11.2004

Yargıtay 9. Hukuk Dairesi, E.2006/18576, K.2006/21357, T.
11.09.2006

Yargıtay 9. Hukuk Dairesi, E.2006/18576, K.2006/21357,
T.11.09.2006.